

A. POTOČNIK:

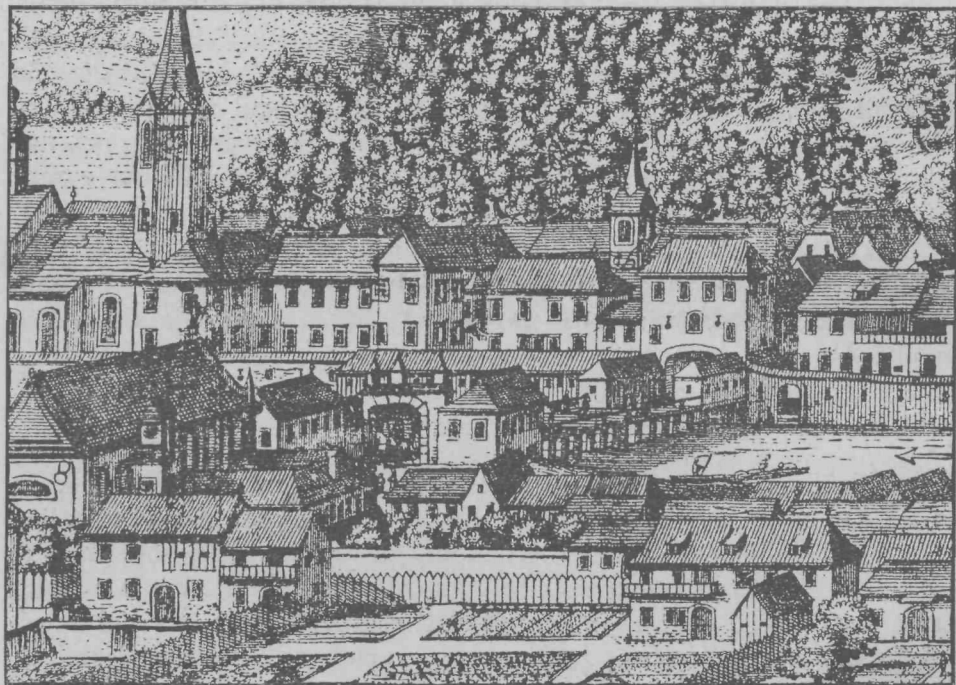
Ljubljana.

(Konec.)

b) Ljubljanski mostovi.

reko Ljubljanice drži danes devet večjih mostov. V najstarejših časih je imela Ljubljana samo en most, in sicer na mestu, kjer se spenja dandanes čez Ljubljanico železni Hradeckega ali Črevljarski most. Nekdaj so imenovali ta most tudi Mesarski most, ker so imeli na njem mesarji klavnico in mesnice. To svoje staro ime je obdržal most do okoli leta 1614. Tega leta so gradili meščani nov most na tem kraju; zato so prosili takratnega vladarja Ferdinanda, naj jim pomaga s prispevki

Dolenji most

pri zgradbi. Ferdinand jim je obljubil, da rad prispeva, toda pod pogojem, če odstranijo z mosta klavnico in mesnice, ker se po bližnji okolici razširja prehud smrad. Mestni očetje so bili s to ponudbo zadovoljni in so postavili na novi most na obeh straneh čedne, majhne lope, v katerih so rokodelci prodajali svoje izdelke. Največ se je tu nastanilo črevljarjev, zato se je mostu prijelo ime Črevljarski most.

Imenovali so ga tudi Gorenji most, da so ga ločili od Dolenjega, današnjega Frančiškanskega mostu. Danes ga imenujemo še vedno Hrdeckega most po mnogoletnem in zaslužnem županu Ivanu Nep. Hrdeckem. Sedanji most so napravili v letih 1866. do 1867. Poleg mostu je bil nekoč dolg drog, ki je molel nad vodo. Na koncu droga je bil pritrjen jerbas, ki so vanj posadili peka, ki je pekel premajhen ali prečrn kruh. Jerbas s pekom so za kazen potapljali po večkrat v vodo. Da ob takih prilikah ni manjkalo gledalcev, je umevno.

Na mestu današnjega Frančiškanskega mostu se je v prošlih stoletjih spenjal čez Ljubljano Špitalski ali Dolenji most. Tudi na tem mostu so stale do začetka prejšnjega stoletja kramarske lope in med njimi križ z gorečo lučco. Pozneje so te lope odstranili in sezidali v današnji Prešernovi ulici one prodajalne hišice, ki se vrste od frančiškanskega samostana navzgor. Sedanji most so zgradili iz rezanega kamena leta 1842.

Pri obeh mostovih so pobirali mostnino, ki so jo uporabljali največ za popravo mostov.

Skrajna potreba je bila, da so leta 1819. zgradili iz hrastovine na mestu današnjega Zmajevega mostu prejšnji Mesarski most. Šola za moško mladino je stala na sedanjem Vodnikovem trgu; vsi šolo obiskujoči otroci in dijaki, stanujoči na Sv. Petra cesti, so morali preko Frančiškanskega ali pa Šentpeterskega mostu. Pa tudi ob požaru na Sv. Petra cesti je bil most nujno potreben. Sedanji most je bil prometu izročen leta 1901. in ga imenujemo Zmajev most, ker ga krasi na štirih oglih velikanski bronasti zmaji.

Leta 1918. so dovršili sedanji šentpeterski most; pred njim je vezal oba bregova lesen most, ki je bil zgrajen leta 1776. Prej je držala čez reko lesena bry, last ljubljanskih škofov, po kateri so vozili do pristave in zemljišč, ki so jih imeli okolo šentpeterske cerkve. Ker pa so zidali leto pozneje bivšo šentpetersko vojašnico, je bil most tembolj potreben.

Prejšnji leseni Šentjakovski most, ki veže sedanjo Trubarjevo ulico s Cojzovo cesto, so zgradili šele leta 1825., zato so ga dolgo časa imenovali tudi Novi most. Sedanji železobetonski most je bil odprt leta 1915.

Leta 1921. so zgradili lesen most, ki veže Prule z Opekarsko cesto ter ustreza posebno šolski mladini, ki stanuje na tej cesti in poseča četrto državno osnovno in prvo meščansko šolo na Prulah. Zaradi popolnosti je še omeniti, da drži čez Ljubljano tudi Vodmatski most, ki mu je vzporeden železni most, po katerem drdra dolenska železnica mimo mestne klavnice in preko Gruberjevega prekopa.

Omenili smo že, da je Ljubljana večkrat prestopala bregove ter poplavljala okolico. Da so preprečili nadaljne take nesreče in škode, so napravili prekop med Golovcem in Gradom. Leta 1772. je Gruber

začel delati ta prekop, ki je bil dne 25. novembra 1780. otvorjen. Ko je voda prvič udrila v nov prekop, je to novico naznanil ljubljanskim prebivalcem strel z Gradu. Že leta 1774. so zgradili kameniti Karlovški most, ki veže Karlovško in Dolenjsko cesto. Ta most je ostal do leta 1860., dokler ni bil leto pozneje dograjen sedanji most.

Čez Gruberjev prekop spaja Poljansko cesto z Hradeckega vasjo Poljanski most.

Šentpeterski most

V Ljublanico se izlivata v mestnem okrožju tudi potoka Mali graben in Gradaščica. Preko zadnje drže dva manjša mostova in dve brvi. V zadnjih časih uravnavajo strugo Ljublanici od Šentjakobskega do Šentpeterskega mostu. Ko bo to delo dovršeno, pridobi naša Ljubljana mnogo na svoji mičnosti in lepoti.

Dober dan!

Poklicali smo miške
in stekli vsi iz hiške,
pozdravili smo zvončke —
te Janeze in Tončke.

So zvončki se smejali,
spet malo zacingljali,
potem se pa sprijeli,
zablesali, zapeli.

Albin Čebular.

